

ELŐFIZETÉS

HELYDEN:
 Egy évre 24 korona
 Egy hónapra 2 korona

VIDÉKEN:
 Egy évre 26 korona
 Egy hónapra 2 k. 40 f

HIRDETÉSEK.
 7-betűs sorok egyenként 20 fillér
 minden következőnél 16 fillér

Nyitási ára 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyetemen
 vasúti palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 102.

KIADÓHVATAL
 Aradi Nyomda Révész-
 Társaság.
 Jászai Tóherczeg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 101

Arad, 1908

FELELŐS MUNKATARTÓ:
STAUBER JÓZSEF

Kedd, december 15.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérlők: A mágnás holdak a vértanuk holdjairól.
- A bankkérdés a Házban.
- Vita az új zsidó templom körül.
- Wekerle a paktumról.
- A képzőművészeti társulat karácsonyi kiállítása.
- Egy aradmegyei község ünnepe.
- Ötven millió kárpótlás az annexióért.
- Herczeg Ferenc operettje.
- „Csak szerelemből!”
- A pofozó alezredes.
- Eltörlik az általános jövedelmi pótdót.
- A gróf ur fia.
- Egy urleány tragédiája.
- Tárcs: Ez is hatvan éves jubileum.

A mágnás holdak a vértanuk holdjaiért.

Arad, december 14

Százharminckét kis hold földre van a nemzetnek szüksége. A nemzetnek, akár, mint a polgárok összeségének, akár, mint az államot jelentő közösségnek, bizonyára sokkal több van ennél a középirtoknál. És mégis e százharminckét hold nélkül hirtelen a gazdaságának, az önértetének. Olyan, mint a birtokos, akinek ezrivel sorakoznak a holdjai, csak az a parcella nem az övé, ahol az apja van eltemetve.

Ezen a kisbirtokon, a kukoricának és a muharnak puha termőhelyén, volt a szabadság, a nemzet szabadságának temetője: az aradi vértanuknak, a szabadságharc vezérei közül kilencnek fölfeszítése. Sirokat ha nem illik fölszántani, a

koporsó fájából tüzelőt csinálni, fájából kunyhócöveket: ugy ezt a földet is kegyeletsértés a hétköznapi rendeltetésre hagyni. A tulajdonosától nem lehet kivánni, hogy a szent célért parlagon hevertesse. A nemzetnek tehát meg kell vennie.

S a kegyelet adósságának lefizetésére dicséretes buzgósággal indult meg a mozgalom, és a sikerét nem kisebb név biztosítja, mint a Barabás Béláé. S Barabás nemcsak a nevét adta oda a vesztőhely megváltásának ügyéhez, hanem az egész erejét, lelkesedését, munkáját, és ami az ily akció kezdetén legértékesebb: egy csomó eszmét és ötletet.

Az ötletek közül hangulatos voltánál fogva is kiválik egy, amelyet kétségen kívül végre is fognak hajtani. Az ország tanuló ifjúsága, a hazafias érzésben legtisztább, lelkesedésében legjobban fogó, fillérenként adja össze az összeget, a melyre szükség van.

Csak hogy amíg eddig eljutunk, ejt valami gondolkodóba. Kétszáz ezer korona: igen, igen sok fillér kell ehhez, még ha párosával, tizesével gyűlik is. Az akció induljon meg, serkentse a legnagyobb buzgóság; de a legjobb szándék és a hangyák kitarthatása mellett is a kétszáz ezer koronának csak egy részét kuporgathatja össze.

Hát ki adja a többit?

Amit most ide írunk, nem is szemrehányás és nem is ingerkedés. Nem akarunk a multakból vádat csíholni, se pedig tőkét kovácsolni valamely osztály ro

vására, olyasmit követelvéni tőlük, amelyet aligha fognak teljesíteni. Nem. Tisztán, a hozzánk aradiakhoz legközelebb simuló ügy iránt való érzésből mondjuk az elmondandókat; senkiről nem teszünk föl valamit, amíg arról be nem bizonyosodtunk.

A hazafiság adójából kell a vesztőhely vételárára fedezetet keresnünk. Ennek az adónak ma még nincs cenzusa. Egy tekintetben azonban sajátságos ez az adó. Progresszív — lefelé. Nem úgy van, hogy ki minél gazdagabb, annál nagyobb kulcs szerint fizet a hazafias célokra. Hanem fordítva. A legfölül állók: többnyire semmit. Az utánuk következők valamit és így minél lejjebb szállunk, annál nagyobb az arány, amely szerint a hazafiságra fizetnek. A legtöbbet az egészen szegények fizetik; a hazafiság adójában ők a virilisták. Kossuth Lajos megannyi szobrának születése, az arra való gyűjtés a bizonyosága, tanujele ennek a furcsa adórendszernek.

Hát talán ezen is lehet reformálni. Helyes, vessék ki a filléres fajdót az iskolás gyerekekre. De terjesszék ki azután tovább ezt a megadóztatást: a nagybirtokokra, a főurakra, a főpapokra.

Magyarországon az egyházi birtok maga egy millió ötszáz ezer holdat tesz ki. Ha csak a főpapság minden tíz hold után egy négyszögöl föld árát fizeti meg, már több van a kelletnél. A főurak földbirtoka sokkal több millió holdat tesz ki s még növekszik ez a szám, ha az egyéb nagybirtokokat vesszük.

Ez is hatvan éves jubileum.

— 1848. december 13-ika Aradon.

Elbeszéli: Egy szemtanú.

Azt hiszem, nem sokan vagyunk ma már Aradon, akik a tegnapi délutáni évfordulóra s annak eseményeire visszaemlékeznek; pedig nagy nap volt ez akkor, a mi szűkebb pátriánkban. Már a reggeli órákban híre futott Aradon, hogy Temesvár felől közeledik egy erős osztrák hadosztály teljes felszereléssel és a vár belsejéig már nagyon is nélkülözött élelmi szerekkel. Az aradi honvédsereg Újradon túl készen várta az osztrák sereg támadását, mely már délfelé be is következett. Az osztrákok erős ágyuzással nyitották meg a harcot, mílital figyelmeztették a várbelieket, a magyar sereget hátulról megtámadni. A honvédség két tűz közé kerülve, megkezdte a visszavonulást Zsigmondháza kerületéig, a Maroson vert rozoga hajóhídon át az erdő alatt. Az ágyukat a Kassa és Vácsey utcán át vontatták Aradra.

A csatában résztvevő az akkor Aradon tartózkodott lengyel légió, a debreceni veres pártlikások, a bécsi önkéntesek és egy reguláris székely zászlóalj; az ágyuk fedezésére pedig a lengyel légióból alakított dsidás csapat, piros-fehér zászlócskákkal volt vezényelve, akik óriási erőfeszítéssel dolgoztak az ágyuk megmentésén és ez sikerült is nekik. Hogy az ágyukkal erősen dolgoztak, az meglátszott az ágyucsővek nyílásán, mert még Aradra, a Kossuth-utcára

érkezve is fekete szurokszerű hig folyadék csorgott ki belőlük.

A megelőző napokon bőségesen hullott eső feláztatva az utakat, ami az ágyuk vontatását apró paraszt gébékkel nagyon megnegesítette; de a lengyel dsidások jobbról-balról kísérték az ágyukat és apró szilkbácsákkal kegyetlenül ostromozták az erőlködő lovacekát; némelyiknek a hátán vér serkent ki; ha nem azért az ágyuk biztonságba helyezték a Kossuth utca két oldalán, a mostani honvéd gyalogsági laktanyától a Dassewilly-utalg. Itt táborozott a társaság az ágyukhoz rendelt lovakkal és szekeress legénységgel együtt késő estig, sőt részben még másnap délelőtt is.

A december 13-iki nap egészen tavasszal, verőfényes volt, de már este felé újra megeredt az esőzés; a magyar sereg készenlétben táborozott a szabad ég alatt, várva egy újabb támadást a győtes ellenség által Arad ellen. De ez elmaradt. Hanem e helyett este felé megkezdődött a várból Arad város ágyuztatása.

A vár sáncain látkialény mellett vígan folyt az ágyuzás. A sokáig nélkülözött élelmiszer és bőséges italok fölvillanyozták a várórséget. Ehez járult a december 2-iki trónváltás, melynek hírének csak most vették az aradi várban a temesvári főmentő seregétől. Es erre folyt a dinem dánom oly sajnos, hogy a karjongatások áthallatszottak Aradra, közben döbögtek az ágyuk szakadatlanul. Az aradiak menekültek a központból a város külső ré

szeiba, ahova csak elvétve repült egy-egy golyó, anélkül, hogy kárt tett volna.

Miután az ágyuzás a várból sehogy sem akart szünetelni, végre a honvédek is erőlyesen hozzálaták az ágyuzás visszatörésére. Honvédtisztek végig lovagoltak a Kossuth-utcán, kijelölve az ágyukat, melyeket kirendeltek a Marospartra. Az éj sötétsége dacára hamar felkészültek és a kijelölt ágyuk egymásután felvonultak, hogy a Marosparton kijelölt helyeiket elfoglalják. Később várta a pokoli ágyuzás visszahangzott mindkét részről ugyanarra, hogy a várból áthangzott „hurrah!” és „vívát!” kiáltások, melyekkel a császár trónraléptét ünnepezték, csakhamar elnémultak és lassacskán az ágyuk dörgése is megszűnt.

Az éj nyugalmát többé semmi sem háborgatta; a várbeliek győzelmi mámorát pihenék ki; honvédeink pedig átvirrasztva az éj, virradatkor meggyőződtek az innenső Marospart biztonságáról. A temesvári osztrák hadosztály, melynek ügylátszik, egyedül feladata volt a szűkös várórséget élelemmel ellátni s a trónváltozást hírvé hozni, ismét visszavonult Temesvárra, kitarthatásra ösztönözve a várórséget.

De ez a nap, melynek emlékéhez fűződik az 1848. évi december 2-iki trónváltozás, amit az aradi várban a tegnapi délutáni évforduló napján ünnepezték meg, mindkét részről tete-mes áldozatokba került. A várbeliek elbizakodottságukban, hogy az Aradra visszavonult honvédsereg feladott minden ellentállást, golyózáporral árasztották el a várost büntetésül,

az új zsidó templom körül

Leszállítják a kultuszadót. — A zsidó hitközség közgyűlése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 14.

E hónap 13-án, vasárnap délelőtt 10 és fél óraker tartotta az aradi zsidó hitközség N e m e s s Zsigmond dr. elnökléte alatt évi rendes közgyűlést, melynek tárgysorozatán több fontosabb ügy szerepelt. Így az új zsidó templom építése, az 1909. évi költségvetés tárgyalása és az adó kivétel bizottság megválasztása.

(Az új templom.)

Az előjárás az újonnan építendő templom helyét javaslatba hozta a nyári szinkör helyét, melynek lerombolásával a tanítóképes és az Ötvös utcába torkoló felépítendő új híd közeli terület alkalmasnak kínálkozna egy monumentális épület emelésére. A javaslatnak ellenzői is akadnak.

Reisinger Sándor képviselőtestületi tag ugyanis azon aggályainak adott kifejezést, hogy a terület mély fekvése miatt a hatalmas épület alapozása, feltöltése, niveausítása horribilis összeget vess igénybe s így a terület, melyet a város ingyen hajlandó átengedni, nagyon is drága ajándéknak bizonyulna. Szóval alkalmasabbnak tartja az új templom helyét az Úvár terület, mely a Palócsi féle szabályozási terv szerint a területen sokkal kedvezőbb és impozánsabb elhelyezést találta.

Mandel Vilmos dr. assal a javaslattal állt elő, hogy az új templomépítési célra az Attila-tér igen kedvező volna.

Határozott állást foglalás azonban egyik javaslat mellett sem történt, mert a közgyűlés az érdembeli határozatot fentartotta mindaddig, míg az a célra kiküldött templomépítő bizottság működéséről be nem számol. E templomépítő bizottság elnökeül végvári Neuman Dániel választották meg, tagjai pedig az előjárás, szakértőknek Reisinger Sándor és Keller István képviselőtestületi tagokat kérték fel. E bizottság már a napokban kezdi meg működését és tanácskozásai eredményéről már a legközelebbi, január havában tartandó rendes közgyűlésen tartosik konkrét javaslatot előterjeszteni. Tudomásul vették az előjárás azon jelentését, hogy a templomépítéshez szükséges költségek java része már biztosítva van. Bejelenté továbbá az előjárás, hogy a szegedi zsidó templom beható megismerése és tanulmányozása céljából legközelebbi nagyszabású kirándulást rendez, mely 5 koronás menettérti díj mellett lehetővé teszi az érdeklődők minél nagyobb számban való csatlakozását.

(Az adék leszállítása.)

A tárgysorozat kiemelkedő pontja az 1909. évi költségvetés tárgyalása volt s nagy meglepéssel találkozott az a körülmény, hogy a hitközség pénzügyi helyzete igen kielégítő; az azidél már eg némi felesleggel kezesgett, ami lehetővé teszi a *hitközségi adók fokozatos, mértekelé leszállítását*. Az adó kivétel bizottság megalakult s elnökeül Leopold Zsigmondot választották meg, tagjai pedig Adler Andor, Assael József, Écs Ármán, Freud Fülöp, Glück Károly, Hegyi Albert, Halász Ignác, Remes Mór, Tolnai János dr., és Weiss Dávid képviselő testületi tagok, a kultagok sorába pedig Fodor Gyula, Kerpel Izak, Lakatos István dr., Nemess Géza, Reiniger A. S., Spiegei Lipót, Steinitzer

József, Szende Tivadar dr., Tenner József és Weinberger János választották.

Egynehány csekélyebb jelentőségű ügy elintézésével a közgyűlés véget ért.

Wekerle a paktumról.

Válasz Polónyinak.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 14.

A képviselőház mai ülésén Wekerle Sándor miniszterelnök reflektált a vita során elhangzott beszédekre és főleg Polónyi Gézának a Ház pénteki ülésén elmondott leleplezéseivel, a paktum valódi tartalmával foglalkozott. Mindenki azt hitte, hogy Polónyi azonnal válaszolni fog, de a híres parlamenti debatter ezuttal ugylátszik erősebben szándékozik felkészülni a kormány ellen, mert felszólalását elhalasztotta.

Az ülés ama részéről, amelyet a miniszterelnök beszéde foglalt le, itt következik tudósításunk:

A költségvetés ismertetése után Wekerle Sándor miniszterelnök rátér a vita egyes szókainak beszédére. E-öször Polónyinak válaszul. Polónyinak — ngymond — nem lehetett más célja, mint a helyzetet felforgatni. (Nagy saj.) Merőben tarthatatlannak nyilvánítja Polónyi ama védekezését, hogy a jelen politikai helyzetben, mikor a pártok közös egyetértéssel vállalkoztak a kormányzásra, egyik, vagy másik fél rovására méltatlan teherföltekről lehetne beszélni. Ő a maga részéről a legnagyobb szeszceptabilitással örködött, hogy a kormányzatban ne egy pártnak elvei jussanak érvényesülésre, de közösen vállalják a felelősséget a valóságok valóslttásának meg. Nincs kifogása az ellen, hogy Polónyi nyilvánosságra hozta a paktumot, sörül neki, mert alkalmas ad annak a látszatnak lerontásához, hogy a kormány titkos pontokat vállalt volna.

A paktum első pontja, a vezéyleti nyelv dolgában kiadott manifesztumot illetőleg a maga részéről miniszterrelésival együtt azon a véleményen volt, hogy ilyen manifesztumra szükség nincs. A paktum második pontját illetőleg az átmeneti idő csak két esztendőre volt kontemplálva, de az a kikötés, hogy az új ne létszám felelőtlésére csak bizonyos nemzeti eredmények fejében hallandó a kormány, nem volt benne a Polónyi által készített paktumban (Nagy derűtlenség.) és végül, a kormány más tagjainak kezdeményezésére került bele. (Nagy saj és derűtlenség.)

Az Auszriával való gazdasági kiegyezés dolgában a kormány tagjai mindannyian egyetértettek abban, hogy a status quo fenntartása gazdasági érdekelüket nem elégítheti ki. A választói jog közösen vállalt kötelezője az összes pártoknak. Ama kifogása Polónyinak, hogy a pluralitás kijátszása az általános választói jognak, emlékezteti Polónyit arra, hogy Andrássy Gyula gróf elejtői fogva, már mikor Bácsból visszajöttek, hangoztatta, hogy a választójog másféle értelmezése mellett nem hajlandó tárcát vállalni. Viszra kell tehát most is utasítani Polónyinak azt a felfogását, hogy Andrássy nem tett eleget elvállalt politikai kötelezettségének. (Helyeslés.) Ha Polónyi csak arra emlékszik, ami az ő igazsága mellett bizonyít, az jogot ad neki az argumentációra, de nem ad jogot az erkölcsi bíráskodásra is.

Rátér a bank dologra s visszautasítja Gaál Gasztonnak azt a gyanúsítását, hogy a kormány és különösen ő nem őszinte ennek a kérdésnek kezelésében. A kvótaemelést nem

lehet úgy feltüntetni, mint az őnló bankárát. A bank dologban a kormány nem is az őnló bank megvalósítására vállalt kötelezettséget, hanem csak arra, hogy fentartja magának a kérdésben a szabad elhatározás jogát.

Válassza az annekszió dolgában elhangzott véleményekre. E-ö sordban Polónyi Gézának felel. A berlini kongresszus mandátumán felül a monarkának még egy jogcíme volt az okkupációra s ez az, hogy minden államnak meg van a maga természetes joga a saját veszélyeztetett érdekei védelmére s e. Hólló Lajosnak azt válaszolja, hogy az annekszió időpontjának megválasztása nem függött a kormányok tetszésétől. A balkáni bonyodalmak különben az annekszió nélkül is elkövetkezték volna.

A miniszterelnök után Polónyi Géza állott fel s a Ház engedelmét kérte, hogy holnap válaszolhasson, mire Nagy Lajos elnök kitüntette, hogy a házszabályok értelmében, nem lévén felrakozott szónok, tetszésétől függ, mikor válaszol. Polónyi azonban bizonyára már hoinap felszólal, hogy mi-öbbs válaszolhasson a miniszterelnöknek.

A képzőművészeti társulat karácsonyi kiállítása.

A tárlat érdekességei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 14.

A karácsonyi napokra értékben és érdekességben egyaránt kiváló művészeti eredménye lesz az aradi képző- és iparművészeti társulat kiállítása. Az a néhány sor, melyben a múlt héten emlékeztünk meg arról a készülő kiállításról, még halovány keretekt sem adhatta ennek a nagyszabású tárlatnak, melynek változatos, művészi részlettel csak most kezdünk kibontakozni a hozzáértő rendezők kezelt alatt. Napok óta isléssel, szakértőelemmel és a művészek lelkesedésével folynak ezek az előkészítő munkálatok, melyek csaknem teljesen összehordták már a tárlat anyagát s megállapították a december 20-án megnyitandó kiállítás programját.

E program — mint említettük már — kép, szobor és iparművészeti tárgyak kiállítását s ezeken kívül még művészeti előadások tartását foglalja magában. A fővárosi festők legnevesebbjei küldték már el képeiket az aradi tárlatra. E képek egy része, mely a londoni magyar kiállításon volt látható, hazai tárlaton még egyáltalában nem volt kiállítva s ez magyarázza meg, hogy nemcsak Aradnak, de az egész országnak méltó közönlése szoktalan érdeklődéssel nézi a tárlat elő. Ilyen képek Pentel Molnár János művei, melyek közül különösen a *Pieta* című nagy festményt előzte meg annak híre. Ez a kép már Aradon van, valamint Aradra érkeztek már nagyjértékű képek Bruck Lajostól (pl. „Szerezesek a könyvtárban“), Déry Bélától („Esthangulat Hollandiában“), Erdőssy Bélától („Alföldi táj“), Gergely Imrétől („Venezia“), Kacányi Odontól („Ez város“), Tolnay Akostól, Westrocsy Manóttól, Keményffy Jenőtől („A sárga szoba“), Knopp Imrétől („Hollandi flu“), Komáromi Kacs Edrétől („Est a Balaton mellett“), Koszkol Jenőtől („Desdemona születése“), Margittay Tiharméttől („Ostrom előtt“), Nagy Vilmostól („Piheendő leány“), Pályi Cselsztintól (Vásár részletek) és ezen kívül még sok nagy kvalitású kép. Szép bronzszobrokat küldött Pongrács Szigfrid (Balerina, Kán kán), Ufferbach Jenő, Balla Frigyes, Angos Viola és még több aradi és környéki művész is küldött a tárlatra új műveket.

A kiállítás egyik érdekesége lesz Molnár Dániel makkfalvi szobrász csoportja. Molnár, az a kiváló népművész, a kereskedelmi akadémián egyik különtermében fogja kiállítani kis állatszobrait és ugyanott bemutatja művészetét cselekvőleg is: szobrokat, plippeket fog készíteni a közönség előtt.

A kiállító fővárosi művészek egy része személyesen is jelen lesz a tárlat ünnepélyes megnyitására. Már csütörtökön megérkezik Aradra Pentelei Molnár János, aki a Műcsarnok tárlatán csak a napokban nyerte el az Eszébevárosi Kaszinó másfélezer koronás díját. Pénteken Aradra érkezik a Nemzeti Szalon titkára, Déry Béla is, aki tevékeny részt vett már eddig is az aradi kiállítás rendezésében, szombaton és vasárnap pedig tíz fővárosi művész fog megjelenni. A kiállítás vezetősége tárgyalásokat folytat Lyka Károlyival, a kiváló modern esztétikussal, aki valószínűleg a megnyitás után művészeti előadást tart majd az aradi közönségnek. Mindezekon kívül sok mindenféle aprósággal tessék majd érdekeséssé ezt a karácsonyi kiállítást: a képművészeti társulat rendező tagjai.

Herezeg Ferenc operettje.

Beszélgetés a szerzővel.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 14.

Herezeg Ferenc operettet írt. Szinte hihetetlennek tetszik és így, első hallásra, majdnem meglep az embert. Mit keres *A három testőr* az *Ocskay brigád*-os, a *Dolovai nábob leánya* szerzője az operettszínpadon? Pedig nemsokára tényleg ott fog vendégszerpelni. Egy novellájának, *Báró Rébusz*-nak a témáját dolgozta át operett librettóvá, amelyhez *Martos Ferenc* verseire *Huszka Jenő* írt zenét. Hogy mi a tárgya ennek az operettnek, azt nem tudjuk mert a novella, mint alább ő maga elmondja, csak keretül szolgált neki a szöveg megírásánál, a tartalomról pedig Herezeg — babonából nem nyilatkozik.

Az operetről, amely nemsokára a Királyszínházban kerül színre, Herezeg Ferenc az *Aradi Közlöny* fővárosi munkatársa előtt így nyilatkozott:

— Egy napon eljött hozzám Huszka Jenő és elmondotta, hogy jó librettót lehetne írni *Báró Rébusz* ból. Addig beazélt, amíg kedvet kaptam a témához és a múlt júliusban megírtam a darabot, amelyhez aztán Huszka zenét írt. Ez a zene nagyon tetszik nekem.

Arra a kérdésre hogy e novellából mit használt fel a darabban, így felelt:

— A novella éppen csak az első felvonás. De ez is csak annyiból, hogy a nyers anyagot és az alakokat átvettem belőle, mert nekem az a meggyőződésem, hogy egy novellából nem lehet jó darabot írni.

— Hát a szerepek milyenek?

— A főszerepet nő játssza. *Petrás Sárinak* szántam, akiről nagyon sokat tartok. A másik női szerep *Otvös Gittái* lesz. Ami a férfi szerepeket illeti, azt teljesen Huszkára bíztam. Ennek szerepeik azokhoz én nem értek.

Megkérdezte munkatársunk az illusztris író, nem dolgozik e regényen, vagy egy újabb darabon, mire Herezeg Ferenc az ő szokott kedves és előzékeny modorában ezt a választ adta:

— Elárulok önnek egy titkot, amelyet még senki sem tud. A Vigaszínház számára befejeztem egy darabot. Címe: *A kivándorló*. Négy felvonásos, társadalmi színmű.

— Ez is ebben a szezonban kerül színre?

— Előreláthatólag igen, mert én a darabot karácsony előtt adom át a színháznak.

— És a tartalma?

— Azt nem árulom el. Ez az én babonám, hogy nem nyilatkozom előre a darabjaim tartalmáról. Szóval, az ideai színházi szezonát alighanem Herezeg darabjai fogják uralni.

A GRÓF UR FIA.

Zsarolás egy halott nevében.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 14.

Érdekes zsarolási ügyben folytat vizsgálatot a budapesti rendőrség. A feljelentő egy ismertnevű mánás, a kaszinók tagja, aki a főváros sportéletében is nagy szerepet játszik, a feljelentett pedig egy nő. Nem is valami előkelő asszony, hanem egy szakácsnő, aki esztendőnk óta állandóan zsarolta a méltóságos urat, míg most a rendőrség nem gondoskodott róla, hogy a jövőben ne kellemetlenkedhessék.

A mánás néhány évvel ezelőtt még nagyon szegény ember volt és egyik fővárosi hivatalban dolgozott igen csekély fizetésért. A Lujza-utcában volt egy szobából és konyhából álló lakása, meg egy szakácsnéja.

Hiába gróf a gróf, ha szegény. Az a gróf, akiről itt szó van, szintén nem költöhetett ezeket a szeretőire, viszonyt kezdett hát a szakácsnőjével, akinek *Gaspár Ilonka* volt a neve. A viszony nem maradt következmények nélkül s a szakácsnőnek egy kekvérű kis fia született. A gyermeket kiadták Monorra, egy ottani paraszt-asszonyhoz.

Időközben a grófra boldogabb napok virradtak. Az a kiváló szerencse érte, hogy a nagybátyja egy napon lovaglás közben leesett a lóról és szörnyet halt. Vagy két nappal később meghalt a bátyja is. Egy napon gazdag emberként ébredt fel.

Ott hagyta hát a Lujza-utcát, meg a szakácsnőt és a belvárosba költözött, a saját palotájába. A szakácsnő azonban nem hagyta annyiban a dolgot, hanem folyton a nyakára járt és állandóan zsarolta. A gyermek neveltetési költségeire ezeket zsarolta ki a gróftól, aki félt a botránytól és fizetett.

Fizetett már esztendőnk óta és fizetett volna még esztendőnkig, ha időközben egy kaland rége nem nyílt volna ki a szemé. Az asszony azt mondta a grófnak, hogy a gyermekük Máramarosszigeten van a kollégiumban. A gróf néhány nappal ezelőtt azon a vidéken járt medvevadászaton és eszébe jutott a fia. Meg akarta látogatni a gyermeket s elment a kollégiumba, de ott azt a felvilágosítást kapta, hogy *Gaspár* nevű növendéket nem ismernek. A grófnak gyanus volt a dolog és elment Monorra, ahhoz a parasztasszonyhoz, akinek annakidején dajkaságba adták a gyermeket.

Itt aztán megtudta, hogy a gyermek tizenhat évvel ezelőtt, két hónapos korában meghalt. Néhány nappal azután *Gaspár Ilonka* újra eljött a grófhoz pénzért. Osztekülönböztek és a gróf ki akarta dobni az asszonyt. Erre *Gaspár Ilonka* megfenyegette, hogy botrány lesz az ügyből, mert ő az egész dolgot nyilvánosságra hozza.

A gróf feljelentette a zsaroló asszonyt. A vizsgálat folyik.

Ötven milliós kárpótlás az annexióért.

Békés kilátások a Balkánon.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 14.

A mai nap ismét békés híreket hozott. Ezek között a legfontosabb az, hogy nagykövetségünk és a porta között megindultak a tárgyalások és hogy a török kormány legelőször hivatalosan fellép a bojkott ellen.

Távirataink a következők:

Ötven milliós kárpótlás Törökországnak.

Konstantinápolyból táviratozzák: *Pallavicini* örgróf osztrák magyar nagykövet ma meglátogatta a nagyvezért és a külügyminisztert és megkezdte a tárgyalásokat a portával való meg egyezés iránt Bosznia és Hercegovina annexiója tárgyában.

Ujabb távirat jelenti:

Pallavicini örgróf osztrák magyar nagykövet a nagyvezérnél bejelentett látogatását a nagyvezér lakásán tette meg s átnyújtotta neki az osztrák magyar kormány jegyzékét. A jegyzék tartalmáról mindössze az szivárgott ki, hogy a holtpontra megszünt s elvi ellentétek már nem állnak fenn. A francia nagykövetségen úgy tudják, hogy a jegyzékben *Ausztria-Magyarország* *Bosznia-Hercegovináért* ötven millió frank kárpótlást ajánlott fel Törökországnak. Ezzel szemben a *Times* szerint *Ausztria-Magyarország* pénzügyi támogatást ajánlott fel a portának a szandzsák vasút építésénél.

Másik konstantinápolyi távirat szerint *Pallavicini* nagykövete nek a szebül osztrák magyar posta bojkottjára vonatkozó panaszában a rendőrmintázor jelentése megerősítette, hogy a vámőrök kényszerítették az egyes üzletek szolgáit, hogy vámmentes árut elvámolás végett a vámhivatalba vigyener.

A bojkott ellen

Konstantinápolyból táviratozzák: A mai minisztertanács szigorú intézkedést határozott el abból a célból, hogy a vámhivatalokat ellátssa a bojkottban való részvételtől.

Enged a monarchia.

Párisból jelentik: A *Figaro* pétervári levelezője hiteles forrásból jelenti, hogy a legújabb események a nemzetközi feszültséget enyhítették s most már bármiféle konfliktus veszedelme ki van zárva.

Az *Echo de Paris* pétervári jelentése szerint Ausztria-Magyarország elfogadta Francia, Angol és Oroszország békés programját. Ez a körülmény nagy elégtételt szolgál Pétervárott, mivel Ausztria-Magyarország közbe lépését az európai helyzet békés megoldása kiinduló pontjának tekintik.

Milovanovics kitüntetése.

Belgrádból táviratozzák: Péter szerb király *Milovanovics* külügyminiszternek a szerb ügyért kifejtett érdemeinek küldött; elismerésül az *Imperatori* F. herceg S. s. rendet adományozta.

Wekerle elhalasztott berlini útja.

Budapestről jelentik: *Wekerle* Sándor miniszterelnök a képviselőház karácsonyi szünetét írta ki a használat, hogy Berlinben részt vegyen a köz-európai közgazdasági egyesület ülésén. Mivel azonban ez könnyen politikai

kombinációkat idéhetne fel, a miniszterelnök egyelőre ellátott utazási eszédekéé,

Az új török parlament megnyitása.

Konstantinápolyból táviratok: Parlament körében kifogások, hogy a pénzügyminiszter a költségvetést még nem készítette el. Az új képviselő-kar már csaknem teljes számban megérkezett. A parlament megnyitására a képviselőkön kívül még százötven meghívott küldtek szét. Meghívták többek közt mind a tizenhat nagy község és község főbíráit, és a saját huszonnyolc képviselőjét. A képviselők szalonkabinban és fejenként jelennek meg. A trónbeszéd után a város hat külső börtön-pénzjén százhusz ágyúőrt tettek és ezt esztig főbíráknak is megismélik.

A kamara részére örvényjavaslatot készítettnek elő, melynek értelmében a saulán tartosik az állami szomban fennálló, körülbelül tízezer millió fortra becsült adósságát visszafizetni. Az esetben, ha a szultán ellenkezők, a pénzügyminiszter esetleg a korona birtokait ár alá veszi.

A magyar képviselőház a török parlamenthez.

Budapestről jövenek: A képviselőház folyosóján ma Károlyi Károly kezdeményezésére felvetették azt az eszmét, hogy az összeült új török parlamentet a magyar parlament üdvözölje. Az ideát Szemeré Miklós is felkarolta és kösölte Wekerle miniszterelnökkel is. A ház a napokban fog a dologban határozni.

Anyák hóhéra.

Letartóztatott angyalcsináló.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, december 14.

Az aradi ügyészség már hosszabb idő óta azt a feltűnő jelenséget észlelte, hogy Aradmegye számos községében az asszonyok között nagy számban fordulnak elő gyanús halálesetek. A csendőrség régen gyanította, hogy a sűrű elhalálozásoknak magzatelhajtás az oka, de nem bírt nyomára jönni a tiltott operációkat végző asszonyoknak. Különösen a terovai járásban, Aranyág községben történtek ilyen gyanús elhalálozások, amelyekre valaki névtelen levélben hívta fel az ügyészség figyelmét. A terovai járásörmszter a községben nagy nyomozást indított, amely eredménnyel is járt. Letartóztatott ugyanis egy asszonyt, aki bevallotta, hogy számos ilyen műtetet végzett és hogy a községben legutóbb elhalt két asszony halálát is ő idézte elő tilos operációval.

A csendőrség megállapította, hogy Aranyág községben Irina Györgyné a múlt hónap tizenegyedikén, Busa Jánosné pedig huszonegyedikén haltak el gyanús körülmények között. Kihallgatták az elhunytak hozzátartozóit, akik azt mondták, hogy egy Ruda Jánosné nevű ágrisi asszony gyakran jár át Aranyágra és több ízben megfordult Irina Györgyné és Busa Jánosné házában is.

A csendőrség erre Ruda Jánosné letartóztatta a házkutatást tartott a lakásán, ahol számos bűnjelt, az operációhoz alkalmas, különböző műszereket találtak. Az asszony eleinte tagadta, hogy tiltott műteteket végzett, de a sikeres házkutatás után belismerő vallomást tett és azt is bevallotta, hogy Irina Györgyné és Busa Jánosné ő segítette a másvilágra.

Érdekes, hogy a bűnös asszony ezt a mesterséget anyjától tanulta, akik ugyancsak magzatelhajtás miatt az aradi örvényezék egy is-

ben hat évi fegyházra ítült és aki a máriánostri fegyházban halt meg.

Az ügyészség részéről Fikler Károly dr. ügyész és a vizsgálóbíró kiszálltak Aranyágra. A magzatelhajtásban elhalt két asszony holttestét exhumálják és felfoneolják.

A pofozó alezredes.

Véresre vert altisztek.

— Az Aradi Közlöny távirati összehalása —

Arad, december 14.

Az utóbbi időkben, különösen mióta Schönauich báró hadügyminiszter áll a hadsereg vezetésének élén, a katonai brutalitások kivesző félben voltak. Az Aradi Közlöny csak néhány hónappal ezelőtt hozta nyilvánosságra a hadügyminiszter egy rendeletét, mely radikálisan akarja kiirtani az emberi méltóság megsértését a csapatoknál is ismertették azt az életbe vágó reformtervet is, amely századparancsnokok büntető jogát fogja korlátozni.

Mit ér azonban a hadvezetéség legjobb szándéka, ha az idők változásával számolni nem akaró egyes, igaz, hogy már csak sporadikusan található tisztiek brutalitása csorbát üt a legemberségesebb törekvéseken is.

Mint Kaposvárról jelentik, egy magasrangú katonatiszt megfelelően cselekedetei keltettek általános felháborodást a városban, aki különösen az altiszteket sérti oly durván, hogy „katonai szigorának” áldozatai a kórházba kerülnek.

A felháborító esetről a következőket jelentik:

A kaposvári 44. gyalogezred Kaposváron állomásozó 4. zászlóaljának parancsnoka, Teutsch Alfréd alezredes nem örvend valami nagy rokonszenvek, sem a tisztikar, sem a legéység körében.

Ezt az antipátiát az a sikerült megszeresolta, hogy a híresen haragú parancsnok nem találja a legkisebb hibákért a legéységet telleg insultálni. A napokban a lakanya udvarán a zászlóalj bevonulása után az alezredes egy Vancsek nevű 14 századnyi szakaszvezetőt úgy ütött arcon, hogy azt elborította a vér, elszédült és támoizogva a falnak esett. Ezt az egész század megborodva látta, és a századparancsnok, Stör kapitány is jó eszt volt a katonai fegyelmet is mélyen sértő esetenél.

Vancsek szakaszvezető ma erős fülvérzéssel a katonai kórházba került és az orvosok megállapították, hogy a szakaszvezető bal fülére meg fog siketülni. A fia büszke — tudósi — ók jelentése szerint — abból állott, hogy a szakasz mögött állva nem vette észre, hogy egy közlegény a célsó gyakorlatnál az irányseket nem jól állította be.

Az alezredes azonban nemcsak a lakanya fiai között üt a legéységet. Kín a gyakorló ténen is, sokszor az arra menő polgárok szemeláttára kinezsa a szerencsétlen bakákat. Szombaton egy Horváth nevű örvényezőt megszámlálhatatlanszor pofozott fel a gyakorló tétől küldötté be a fogdába. Ennek a jelenetnek tanul még szombaton jelentést tettek az embertelen törzsiszt felettes hatóságánál.

Az egész város megütközéssel tárgyalja az emberkinzó parancsnok brutális „nevelési módszerét” és a parancsnokosága alatt lévő legéység érdekében a hadtestparancsnokságtól kérik fogják Teutsch alezredes elhelyezését.

Asszony-koponyák.

★

Azért kisebb e azzal az „egyharmaddal” a mi asszonyi agyvelünk, mert a férfiak a teremtésünk óta nem engedték azt használnunk, nehogy mi járjunk túl az ő eszükön, vagy ezt is csak ránk fogják, mert hiszen ők méreccgéltek és mondhattak annyi unciát, amennyit a saját érdekükben jónak láttak konstatálni — ámbar nem hiszem, hogy Lenhossék bácsi akkora ellenségünk lett volna, neki nem volt rá oka, ismertem az élete párját — vagy csakugyan a természet tartotta vissza azt a hiányzó harmadot, bölcseségből, olyan hivatásra szánva bennünket, amelynek nem vetnénk alá magunkat, ha — mint mifelénk mondjuk — ki volna mind a négy fertályunk? A koponyánk belsejét még nem láttam, de ha a külsejét nézem és az után itélek, akkor jaj nekünk!

Ha akkora a különbség a fejünk belseje, mint a külseje között: akkor megijedünk és feltjük az egész jövő generációk szellemi nívóját, mióta tudjuk, hogy azok lélekbéli tehetségeiket az anyától is öröklék. Mert miben különbözünk így lenézett, lesajnált, vad nővéreinktől, akik semmivel sem raknak több tücskötbogarat a fejükre, mint mi. Igaz, hogy ők nem is követelnek szavazati jogot, mint mi. Nehogy azonban valaki rám olvassa, hogy én vizet prédikálok és — cifra kalapban járok!

Szó sincs róla. Én a magam kalapjait is úgy szégyenlem, mint a többi asszonyságét, de egyszerű kalapot nem kapok. Ha pedig férfias kalapot teszek föl, mint az északiak, finn, dán, norvég asszonyok, akkor mindenki megfordul utánam és nevet; ez pedig nekem annyira kényelmetlen, hogy inkább viselem a szép kalapot, amelynek a fejemhez semmi köze. Nem véd nyáron a nap és télen a fagy ellen.

Divat! Viseljük, mert divat. Mert párisi!

Ha a hölgyek tudnák, hogy Párisban az igazi előkelő nő gyalogjáráshoz sohasem tesz föl „fantasié”-kalapot, tollas, madaras, virágos isten-csudákat, hanem jár egyszerű, fejéhez simuló kis kerek, vagy keskenykarimájú kalapban, amit a divat évtizedeken át alig befolyásolt; ha ezt tudnák, hiszem, hogy ők is így tennének. A párisi művelt nő csak délután és csak kocsiiban visel structollas kalapot. Utcán, gyalog soha. Mihozzánk, a Balkánra, hozzák a félvilági hölgyek kalapjait, mint a színházaink a nekik való szindarabokat.

A választójogunkkal várjunk addig, míg mi is a kalapunk mellé tűzhetjük a kortestollat és azt nem takarja el ott a structoll.

„A ruha teszi az embert”. Nézzük hát meg először a külsőnket: az öltözködésünket. Szégyenletesen oktalan az európai nő ruhája — épen a kevély európaié! — a kínai, a japán, a török mellett! A célszerűnek meg épen az ellentéte. A szépnek a torzképe. Vastagítja a vastagot, soványítja a soványt. A japáni, kínai khiton, a régi görögökéhez hasonlóan, kiegyenlíti hosszú vonalával a kövér test formatlanságát, kitölti a esontos test hiányait.

Legfőbb érdemét pedig alig merem szóvátenyi, mert ez egy egész kötetet involval: nincs alávetve a divatnak! Mégis mindenik asszonyon más. Egyéni. Eredeti! Viselhetünk mi oly becses, valódi nehéz selyem és művészileg himzett ruhákat, mint ők, akik azokat anyáik, nagyanyáik, dédanyáiktól kincsek gyanánt öröklék? Mi? Szánalmas életünknek egyharmadát a szabóinkkal való küzködésben töltjük el, hogy félig-meddig sikerült vagy nem sikerült rongyainkat tőlük, szörnyű pénzért kicsikarjuk. Először a szabóinktól a ruháinkat, azután férjeinktől az árát! És sokszor milyen áron!

Es ez a lelki, testi gyötrelom minden évadban ismétlődik! Elégtelen fizikumunk összes energiáját utálatos „divatos“ rongyaink beszerzésére vesztegetjük. Fialtal férfiak emiatt a csapás miatt nem mernek idejében megházasodni. Kísértsük meg elképzelni, mi európai nők, mennyi megtakarított időt és pénzt jelent a keletiek változatlan formájú ruhája? Es mily valódi, értékes szöveteket viselhetnek, nem máról-holnapig tartó, örökös utánzatokat, szégyenletes olcsó cafatot, ami okvetlenül visszahat lelkületünkre, a jellemünkre is. A jelszó: csak sokat mutasson. Piha! milyen lealázó család, örökös család! Nevetségesek és rabszolgák vagyunk divatrongyaik révén.

„Nagysád kispá „erős“ csipőben“, — mondja markába nevetve a szabónk, mert azt a kifejezést, hogy „kövér“ meg „vastag“, ami az igazság, azt nem bírjuk meg. Es azt kívánjuk, hogy komolyan vegyenek bennünket?

Vagy törekszünk komoly emberi jogokért és akkor nem maradhatunk irrezonabilis bábuk; vagy szétköcoljuk a hajunkat, mint a vadak, madarakat, bogarakat tűzünk bele és keressük a férfiak kedvét, akik eddig ilyeneknek neveltek bennünket. Igy is vették hasznunkat.

Jászai Mari.

Egy urileány tragédiája.

Bohus Vilma öngyilkosságának oka.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, december 14

Néhány nappal ezelőtt megírták a lapok a szegény, tizenkilencéves Bohus Vilma tragédiáját. A fiatal leány, egy felvidéki gazdag család gyermeke, beleszeretett egy festőbe, de az apa ellenállása lehetetlenné tette neki, hogy hitvese lehessen szerelmének. Végző kétségbeesésében a robogó vonat elé vetette magát, amely darabokra tépte. Ennek a megrázó és megdöbbentő történetnek részleteiről most a következőket tudtuk meg:

Bohus Vilma, aki Liptószentmiklós egyik legazdagabb ügyvédjének a leánya, modellül állt a festőnek, — aki nagyteljeségű, európai műveltségű uriember — s heves szerelemre gyuladt iránta. A leány érzelmi viszonszóra találtak, a szerelmesek elhatározták, hogy egymáséi lesznek és a festő Páriába utazott műtermet nézni. Ott akart megtelepedni és élni a művészetének és szerelmének. Ám a szép ábrándoknak hirtelen végét szakította a leány atyja, aki a fiatalok házasságáról hallani sem akart.

Ekkor kősbetette magát a festő apja, egy magasabb rangú állami tisztviselő, aki 12.000 koronát ajánlott fel a szerelmeseknek. s arra kérte a leány apját, adjon ő is valamit. Az apa ezt is megtagadta. Ekkor asután a fiu anyja akart segíteni a fiatalokon. Megírta fiának, hogy csak vegye el választottját, s hogy szükségét ne szenvedjen a fiatal pár, késznek nyilatkozott birtokát a fiának adni.

De ez a segítség már későn érkezett. A szegény, szerelmes Bohus Vilmat teljesen megörte édes atyjának makacssága, bucsulevelet írt anyjának, aztán kiszaladt a pályateatra és — meghalt. A festő pedig, mikor a szörnyűségről értesült, idegbeteg lett és tegnap felvittek Budapestre a Ringer szanatóriumba. Mit után azonban baja nem annyira súlyos, más gyógyintézetbe szállították.

Es a Bohus Vilma szomorú története.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Kedd: Tulsó partról, szimfónia. (C bérlet.)
Szerda: Otthon, szimfónia. Jászai Mari felléptével. (A bérlet.)
Csütörtök: Borgia Lucretia, dráma. Jászai Mari felléptével. (B bérlet.)
Péntek: Elektra, tragédia. Jászai Mari felléptével. (C bérlet.)
Szombat: Tatárjárás, operett. (A bérlet.)

Svärdström Walborg hangversenye.

Csodaszép álom után, mindig szomorú az ébredés. A rideg valóság bánó kontrasztja az álmoknak, melyek csodás világa, ezer gyönyörűsége, ha ideig őrül is, de boldogságot lop a meggyőzött szívekbe. Svärdström Walborg tegnap hangversenye ilyen bűbajos álom, melynek emléke még nagyon sokáig fog élni a jelenvoitak lelkében. Kér, hogy elmúlt. Csodaszép volt, mint a legszebb álom, és továbbint, mintha álom lett volna.

Hangverseny-pódiumról aligba hangzottak el dalok ilyen elbűvölő előadásban, mint ahogy ettől a svéd énekesnőtől hallottuk. Egy egy rövid dal, de mindegyikből ezer szín, ugyanannyi finomság, megkapó hangulat árad felénk, Svärdström utólráhetetlen vivusztálásával előadva. Nem a hangjával — mely sok helyütt látványos szoprán hang — hanem előadásának klasszikus tökéletességével, bájos egyéniségével kapja meg a hallgatószöket és valóságos ex szübe ragadja a ritka műveltségű elővált publikumot. Erdekesezen formálódott ki a közönség; hangulata Svärdströmmel szemben. A nagy várakozások láza lüktetett a szűfőlésig tett teremben. Mikor a külső megjelenésében is érdekes művésznő — magas, nyúlánk természetű, mosolygó baba arc — Brahms, Feinsliebchenjét előnekelte, udvariasági tapsok után, sunogó moraj, „Es kevés“, „Többet vártam“ csak a megjegyzések hangzottak. A hatás nagyon mérsékelt volt egészen az ötödik számig. Ekkor dalolta el S enhammer Az erdőben című gyönyörű dalát — svédül. Azt a tapsorkánt — mely ennek a dalnak nyomán kelt — aligba felejték el az aradi publikum. Lázos lelkesülés, csodálatt, rajongás és meghódolás volt ebben a tepsban és a bájos művésznő megismétele a csodaszép dalt.

Etől kezdve valóságos entuziaszmussal hallgatták a nagyobbára svédül énekelte dalokat. A közönség szinte minden mozdulatát megszerette volna tapsolni, annyira belelopta magát a szívekbe. Szébb hangú énekesnőket már hallottunk, de nagyobb művészetet énekelni soha. A Svärdström hangverseny ünnepl dátumja marad az aradi hangverseny-krónikának. A zongorakíséretet Tarnay Alajos látta el szépen.

Referádánk végén említést kell tennünk hangverseny publikumunkról. A hölgyek valóságos kalapkiállítás rendeztek, ami tekintettel a most divatos hadibájó nagyságu kalapokra, egyszerűen megbotránkosta ő. A második sortól kezdve lehetetlen volt a podiumig látni, már pedig hangversenyeknél az előadó művészek személye is érdeklő a publikumot. Drága pénzre váltott jegyekért ezt a jogot biztosítani kell a közönségnek. A hangverseny rendezőségnek gondoskodnia kell arról, hogy a hölgyek csak kalap nélkül menjenek a koncert-terembe. Hangverseny alatt a ruhásárból behalatszó szüntelen lármá zavarta a hátsós sorokban ülők műélvezését. H. G.

* Kikapós férjek. Vasárnap este Badó Károly józú vigjátékán mulatozt a színház publikuma. A darabot évek után hozták újból színpadra és a hosszú phantázis dacára sok derűtséget

szerettek a darab pompásan megrajzolt alakjai a közönségnek. A publikum kitűnően mulatozt a darab kacagtató helysén és a színészek pompás alakításán. Várnay, Dally és Leövey kikapós férjelt harsogó kacagással honorálta a közönség. Hunyady, Polyár és Faludy a dalárdisták szerepében homéri kacajt keitettek. A hölgyek közül H-Harmath Józának és Benkőnének volt megérdemelt nagy sikere. A közönség nagyon jól mulatozt a kis vigjátékon.

* Jászai Mari vendéglátékal. Jászai Mari, a budapesti Nemzeti Színház művésznője ebben három estén át vendégszerepel az aradi színházban. A művésznő holnap, kedden délelben a gyorsvonattal érkezik Aradra. Szerdán Sandermann Otthon című szimfoniában lép fel, csütörtökön a Borgia Lucretia címszerepét, pénteken pedig az Elektra címszerepét játssza.

* Rózsa Lili és Zilahy. Debrecenből írják: Az aradi színház volt kedvence, a bájos Rózsa Lili, a debreceni társulat szubrett primadonája valódi késett, mert Zilahyval a gázsi dolgában nem tud egyességre lépni. Rózsa Lilinek évi nyolcezer korona fizetése van. A békés meg egyezés pedig évi kétezer koronától van függővé téve. Ennyivel chajt többet Rózsa Lili ennyit nem hajlandó adni Zilahy Gyula. A művésznő képességeit, kvalitásait a nagyközönség ismeri a legjobban. Rózsa Lili egy pár olyan alakítást produkált a debreceni színpadon, hogy abból megalkothatta a közönség a bírálatát. Ugyancsak ebből fogja a nagyközönség megkérni azt, hogy Zilahy helyesen csilekszik-e akkor, ha kétezer koronáért elajti azt a primadonnáját, aki a múltban a Bob herceg ben, a János vitéz-ben, most pedig a Nagymamá-ban és a Dollárkirálynő-ben szatott jelentős sikert.

* A tulsó partról. Holnap a múlt hét hétfőjén oly nagy sikerrel szatott a tulsó partró című három egyfelvonásos körül színpadra.

* Vidéki színgazgatók veszedelme. Az Ujság írja: Megírtuk, hogy Kövessy Albert és Mariházi Miklós vidéki színgazgatók anyagi bajokkal küldenek és hogy az országos színészegek esület nagyobb hátralékaik befizetési szeptek halasztgatása miatt a két igazgatóval szemben erőlyesebb eszközökhöz nyul, sőt koncesszió, uk elvételét fogja szorgalmazni a kultuszminiszteriumnál. Ezt az Országos Színészegyesület utóbb néhány tanácsülésén is tárgyalta. sőt hivatalos lapjában is kiírta, hogy erőlyesebb eszközökhöz nyul a hátralékosokkal szemben. Most mind a két direktor nyilatkozik. Kövessy ugyan nem maga, hanem a társulata, a mely azt sürgönyözte, hogy náluk anyagi bajok nincsenek és fizetésüket pontosan kapják. Mariházi levelet írt, a mely panaszoja, hogy a Színészegyesület vele különösen keményen bánik, a minek abban keresi az okát, hogy ő nem rabszolgája az egyesületnek és azt már mint színész egész szervezetével felrobbantani kívánta. Egyébként kijelenté Mariházi, hogy hátralékát beakidőzt, kauclója pedig teljes egészében fenzáll.

* Az Uránia érdekességei. Szencziócs sikere van az Uránia színiúaz viszonygy számból álló műsorának. Csupa válogatott érdekeségekből áll ez a műsor, mely a legnagyobb érdeklődést váltja ki a közönségből. Pompás bohózatok kacagtatják a publikumot, a látványosságok pedig hűvel néikül szenzációszak. Felsőgas látványt nyújt a Niagara vireséről készült mozgófénykép, mely a világ eme legcsodásabb természeteli szépségét, minden részletében mutatja be. Ez a kiűnő műsor még csak kedden kerül előadásra, szerdán ismét új, színtial tizennyolc számból álló műsört mutat be az Uránia.

AZ ARADI KOZLONY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetési osztály 151.

„Csak szerelemből!”

Furfangos detektivek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 14.

Erdemes, színes csoport lepte el ma délelőtt a városháza földszintjének jobboldali folyosóját. Nagy kalapos, parfümözs tündérek várakoztak a kihágási bíróság előtt, köztük olyanok is, akiknek a nagykalapból csak egy széles, alig feldisznított karimára, a parfümből pedig csak az olcsóbb kölni vízre teit. Ez a csoport méltó fe tünést keltett a kihágási bíróság szegényes, szürke és kopott publikuma között. Akik arra elhaladtak, egymástól kérdezték:

— Kik ezek a dámák?

A tájékozatlanok, akik mindenben a különös, titokzatost kutatják, határozottan állították:

— Bizonyosan leánykereskedők kezéből kiragadott hölgyek ezek.

Voltak olyanok is, akik rossz utra tért urleányokat sejtettek a nőkben s ezeket most a szülők vissza akarják vzetni a családi tüzhelyhez, miután már másutt elég melegséget élveztek.

Sietünk kijelenteni hogy a találgatók tévedtek, mert a kihágási bíróság folyosóján tartózkodó hölgyecskék amolyan pillangószzerű nők. A pillangó helyett használhatunk más hasonlatot is. Virágok ők, a kávéházak és bodegák éjszakai virágai, akik megengedik, hogy a himnemű pillangók hosszabbban időzhessenek náluk. Eseteg abba is beleegyeznek, hogy a szerelem gyönyöreire szomjazott pillangókkal a gomblyukukba tűzve elvonuljanak valamely kevésbé elegáns szállóba, ahol még a levegőben szállósó szunyogok is ezt zümögik: „Csak párosan szép ez az élet...”

Oh, hogy miért vannak indiszkrét és eseményekre éhes detektivek, akik előtt még a szállóbell szerelem se szent. Ezek a kotorászó titkos rendőrök behatolnak a legrejtettebb helyekre is s fölírják a nevét ama nőcskének, akik a rövid lejáratu boldogításnak nemcsak elméletben, hanem a gyakorlatban is hível.

Ezt azért tessük, mert a kihágási törvények értelmében nem szabad engedély nélkül pénzért boldogítani a férfinépet. Eme hölgyeknek pedig csakis arra van hatásági engedélyük, hogy a kávéházban följegyezzenek: hány esélyát, pikkoló feketét és tojásos puncsot szolgáltak föl a vendégeknek. Most nekik nem szabad tenniük s ha mégis megteszik, a detektiveknek jogukban áll őket kilesni és feljelenteni a rendőrbíróságnál.

Most is így történt s ezért csoportosultak ma olyan nagy tömegben a hölgyek. A tárgyalás előtt az ismerős detektivek gunyosan üdvözölték a hölgyeket:

— Na, most megadják a randevu árát. Mára megbüntetik magukat.

Egy nyelves kis nő megfelelt:

— Ne féltsen bennünket!

És ebben igaza is volt őket nem kell félteni. Az ő eszükön nem jár tul száz detektiv furfangja se. Mert tessék csak meghallgatni: mit eszeltek ki a nők? Amint a tiltott szerelmi légyett következményeképpen megkapták a rendőrségtől a tárgyalásra szóló idézt, felkerestek egy ismert fiatal fiskálist, (akiről sokan azt hiszik, hogy *nőgyógyász*) és megkérdezték tőle:

— Ugyvéd ur mit tanácsolhat nekünk?

A fiskális rövid volt és világos:

— Mondják a rendőrségen, hogy szerelemben megvetik az aljas pénzt.

Ilyen kitűnő tanácssal felszerelve, a dámák nyugodtan néztek a tárgyalás elé. A tárgyaláson a következő rövid párbeszédék voltak hallhatók:

— Kisasszonyok, önöket a detektivek...

— Tudjuk. — vágta közbe a hölgyek, — de kérem, minket nem lehet megbüntetni.

— Miért?

— Mert mi csak szerelemből szeretünk.

A kihágási bíró nem volt elkészülve erre a védekezésre s a váratlan hatás következtében valamennyiöket fölmentette. A jelenlévő detektivek nagyot néztek és folytonosan ezt motyogták:

— Csak szerelemből?... Akkor jó...

És amikor a hölgyek eltavostak, valamennyinek fölirták a lakása címét...

Eltörlik az általános jövedelmi pótdadót.

A pénzügyi bizottság ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítője. —

Arad, december 14.

A képviselőház pénzügyi bizottsága — mint Budapestről jelentik — Széll Kálmán elnöklésével ma folytatta az adóreform tárgyalását. Ezuttal a jövedelmi adó volt napirenden, amelyet Hoitsy Pál előadó ismertetett, hangsúlyozva, hogy a javaslat életbeléptetésével eltörlik az általános jövedelmi pótdadót.

Teleki Arvéd grófnak aggodalmai vannak a tekintetben, hogy a javaslat a fundált jövedelmet tulságosan fogja sujtani.

Földes Béla nem tartja időszerűnek a progresszív adó életbeléptetését.

Nagy Ferenc elfogadja a javaslatot, bár osztja Teleki aggodalmait.

Andrássy Sándor gróf, Ságaly Gyula, Semsey László gróf, Rátkay László és Mérey Lajos felszólalása után

Wekerle Sándor miniszterelnök reflektál a vita anyagára. Ama aggodalmakkal szemben, amelyek a fundált jövedelemnek tulságos adóztatása iránt felmerültek, részletes adatokat sorol fel annak igazolására, hogy a földbirtok terhei a jelenlegi állapotokhoz képest igen jelentékenyen csökkenni fognak.

Az adókulcs leszállítását illetőleg kijelenti, hogy majd a becsületes bevallás által pótolhatni fog az állam jövedelme, bár hosszú időn át szerzett tapasztalatai szerint az adóerősök általában gyenge lábon áll úgy a kismembereknél, mint a nagyuraknál. Földesnek a javaslat időszerűtlenségére vonatkozó aggodalmait nem osztja, mert a progresszív adó a jelenlegi kormány programja s azt meg kell valósitani. Kéri a javaslat elfogadását.

A bizottság a javaslatot elfogadta, mire a vita folytatását holnapra halasztották.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Eltolt zsarolóbanda. Budapestről táviratozzak: Tobb napi tárgyalás után ma hosszú itéletet a budapesti törvényszék Garai Manó és társai alhiraprónak zsarolási bűncsejében. A bíróság Garait öt hónapi fogházra, Szilágyi Zsigmondot két heti fogházra, Hacker Arturt egy heti fogházra, ifj. Bige Györgyöt huszkorona pénzbüntetésre ítélte, míg Révész Ödönt felmentette. Az ügyész kérte, hogy Garait nyomban tartóztassák le, a törvényszék azonban ezt nem rendelte el. Azzal az indoklással, hogy Garai ingatlan-tulajdonos és állandó lakással bír. Az itélet ellen úgy az ügyész, mint az összes elítelték fellebbezték.

§ Az ördi rablás. Ez év januárjában az ördi országoson ismeretlen tettesek kirabolnak egy kocsit, amelyen a vasgyár két tisztviselője a munkások kövételésére 40 000 koronát szállított. A megindult vizsgálat során a csendőrség elfogta Baki Albert és István cigányokat és ifj. Béres Józsefet. A miskolci esküdtszítség — mint nekünk táviratozzák — ma bíratta ki az itéletet ebben a bűntényben és mind a három vádlottat felmentette, mert a tanuk mellettük vallottak.

Egy aradmegyei község ünnepe

Templomszentelés Fazekasvársádon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 14.

Lélekemelően szép ünnepe volt tegnap egy aradmegyei magyar községnek, Uffaszekasvársádnak. Vasárnap szentelték fel a község új ágostal- evangélikus templomát nagy ünnepségek között. A régi — több mint százastendős — templomot, mely már bedőléssel fenyegett, lebontották és helyébe díszes, új épületet emeltek és ezt a templomot szentelték fel vasárnap délelőtt.

A felszentelési ünnepségek délelőtt 10 órakor kezdődtek. Az egész község, melynek alig van más vallásu lakossága, mint ágostal evangélikus, a templom elé gyűlt és várta a szentelésre érkezöket. Scholz Gusztáv bányakerületi püspök megbízásából Csepreghy Mihály békés-csabai esperes jelent meg a felszentelésen, melyen a lelkész karból még Zsilinszky Endre medgyesegyházi, Galik Mátyás apateleki, Bárdy Ernő mezőberényi lelkész vettek részt. Ott voltak még Zsilinszky Endre bányakerületi főfelügyelő, továbbá a csabai, mezőberényi és aradi egyház küldöttségai. Az aradi egyházat Kneffel Lajos, Nádler Lajos, Rojthó Kálmán és Lautner Mátyás képviselték.

A felavatást Csepreghy Mihály esperes végezte. Gyönyörü beszédében elmondotta az új templom építésének történetét, további bizgő ájtatosságra szólva fel a híveket. Klár Béla, az uffaszekasvársádi egyház lelkésze mondott ezután megható beszédet. Egy esküvő és két keresztelés fejezte be a templomi ünnepséget, melyet délben nyolcvanterítékü etéd követett a község iskolájában, ahol számos falaköszöntő hangzott el. Ezt népből volt a község nagyvendéglőjében.

Az új templom, mely a régi helyén épült fel, igen szép gót stílusú, tágas épület. Tervezője Wagner József csabai építész.

Az aradi állami tisztviselők lakbérére

Hogyan történt a döntés?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 14.

Néhány nappal ezelőtt hirt adtunk már arról, hogy az aradi állami tisztviselőket a nyolcvan százalékos lakbér-osztályba sorozta a pénzügyminisztérium. Barabás Béla képviselő járt közben a kormánynál a lakbér-ügy kedvező elintézése érdekében és bár nem sikerült elérnie, hogy Arad az első osztályba — a 90 százalékosba — jusson, azt megtudta akadályozni, hogy Aradot ne sorítsák le a 70 százalékos osztályba.

A végleges döntés ebben az ügyben — mint értesülünk — az elmúlt héten történt a pénzügyminisztériumban. E döntés alkalmával megállapították, hogy az egyes vidéki városok tisztviselői a hasonló rangu fővárosi tisztviselőkhöz képest hány százalékát fogják kapni.

A megállapítás szerint 9 város jutott a 90 százalékos osztályba, 20 város a 80 százalékosba és 37 a 70 százalékosba. A többi város 60—40 százalékos osztályokba került. Az aradi állami tisztviselőkhöz képest, hogy Arad is az első osztályba kerül, mint például odakerültek Temesvár, Szeged, Nagyvárad és Kassa, amely városokban éppen nem rosszabbak a lakás viszonyok az aradiaknál. Hogy ez a re-

mény nem teljesült, annak — hir szerint — magyrészt az volt az oka, hogy a minisztérium által kért lakbér-statisztikánál az előző pénzügyigazgató a külvárosi lakásokat és lakbéréket a kelleténél nagyobb arányban vette számításba és így *alacsonyabb lakbér-állapotot mutatott ki*, mint amilyen az utóbbi időben Aradon tényleg van.

A tisztviselők emiatti elégedetlenségét enyhíti az a körülmény, hogy a második rangosztályba való helyezés is *jelentős emelkedést* jelent az eddigi állapotokhoz képest. Így például a X. osztályu tisztviselők lakbére évi 230 koronával, a IX. osztályuaké pedig évi 240 koronával nagyobb a mainál.

HIREK.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 15 én az időjárás: száraz, éjjeli fagy.

— A trónörökös magyarországi vadászata. Szegedről táviratozzák: Ferenc Ferdinánd vasárnap éjjel érkezett Kistelek vasuti állomásra s ott aludt a hálókocsiban. Ma reggel Pallavicini Alfonz és Sándor őrgrófok kocsin a trónörökös elé mentek és együtt haladtak az őrgrófok sövényházai meg pusztaszeri birtokaira, ahol ma egész nap vadásztak. A rossz idő miatt a trónörökös jobbára a kocsiról lövöldözött. 1586 nyul, 886 fácán, 16 fogoly, 1 őz esett áldozatul. Ma este a pusztaszeri kastélyban lakoma volt, a melyen Novák József főszejtőbiztos és Cicatricis Lajos csongradi alispán is részt vettek.

— Egy főszejtőbiztos negyedszázados jubileuma. Mezőkovácsháza tudósítónk írja: Igaz szeretettel, barátsággal és őszinte tisztelettel vette ma körül a kovácsházai járáson kívül Csanád vármegye közönségének nagy része Kővér Béla főszejtőbiztosát, ki ezelőtt 25 évvel lépett a közigazgatási pályára s e 25 év alatt testestől lelkestől e pályának szentelt idejének nagy részét. Az ünnepség vasárnap délelőtt 10 órakor kezdődött, amikor ünnepi mise volt a róm. kath. templomban, melyen a járás és vármegyei közigazgatási tisztviselők Hervay István alispán vezetésével jelentek meg. Ez után díszközgyűlés volt. A mezőkovácsháza képviselőtestület díszközgyűlése Priskin Mihály bíró nyitotta meg. Megnyitás után Hiss Antal földbirtokos tartalmas beszéde folyamán ösmertette Kővér Béla főszejtőbiztos érdemű működését. Kővér Béla meghatottan mondott őszinte köszönetet. A tisztelgések következtek most. A járási róm. kath. papságot Róssa József esperes vezette. A vármegyei tisztikara nevében Hervay István alispán mondott üdvözlő beszédet. A mezőkovácsházai Kőrös-egylet tagjai Latsch Ferenc titkár vezetésével üdvözölték az ünnepeltet. A járás földbirtokosa nevében Babó Zoltán beszélt, ki egyuttal egy esztendőnyi köszönetet is adott át. A polgári olvasókör küldötsége Mezey István egyk. titkár vezetésével tiszteletét. A lakosképzőtár tisztikarát Görög János igazgató vezette. A járás tisztelet nevében Lengyel János mondott üdvözlő beszédet. A járás jegyzőjének nevében Faludy Károly jegyző beszélt és a jegyzők vésett aláírásával egy remek esztendő-tálcát nyújtott át. A főszejtőbiztos hivatal nevében Sehl György dr. járásorvos mondott üdvözlő beszédet s egyben átnyújtotta a járás a képviseletét. A községi bírók nevében Hajdu István ref. kovácsházai bíró üdvözlölte az ünnepelt főszejtőbiztosát. A tisztelgések után 250 teri

tékes banket volt a Központi vendéglőben, melyen számos felkérésű hangzott el.

— Magyar feliratok az aradi román iskolákon. Az aradi gör. keleti szentszék ma bejelentette a readórságon, hogy eléget tett a vallás- és közoktatásügyi kormány rendeletének s az összes aradi gör. keleti román iskolákat ellátta magyar feliratokkal. Ez azonban nem szünteti meg a már régebben megindított vizsgálatot, amelyet Oncu Miklós ellen indítottak.

— A Paulay-Czárán nász. Miraco írja a Magyar Hirlapban: Az idei karácsony különösen a Nemzeti Színházát érdekli. Karácsony napján lesz ugyanis az esküvője a színház infant gáléjának a képzett gyerekek, az általános kedvesnek, Paulay Erzsinek. Ennek a menyegzőnek úgy örül mindenki, mintha — az egész színházat felelősségre vonná Czárán Zoltán fődolgozó. De a legnagyobb öröme is tutusz egy ki. Sűrű cserébeli növekedés öröme. A növekedés a Lánczy Ika árvája és Mancika kibővülésétől boldog, hogy a „tis mama-férjhez megy. Férjhez megy és Mancika a szürke ruhásként a nyoszolyóányok rózsás ruhájával cséréli föl erre a napra...

— A prágai statárium vége. Prágából táviratozzák: Holnap proklamáció útján tudtára adják a lakosságnak, hogy a statáriumot megszüntetik. A helytartó a proklamációban egyuttal felhívja a lakosságot, hogy nyugodtan viselkedjék és ne adjon okot ismételt tüntetések által a statárium újból való kihirdetésére s ez esetben annak a kivételes állapottal leendő megszűntetésére.

— A redőnyszállítás. Amikor az aradi állami elemi iskolák részére szükséges redőnyöket Domán Sándor szőlőgyarkezeskedő szállította, a tanács azok árából bizonyos százalékot le akart vonni azon a címen, hogy a szállított áru nem felel meg a kikötött minőségnek. Domán hivatkozva a szakszerű véleményre, amely a szállított redőnyöket megvizsgálók találta, a levonásba nem egyezett bele, hanem, mivel a város az eredeti összeg kifizetését megtagadta, pert indított Arad ellen. A tanács erre kimondotta, hogy Domán vassúlyára utasított tart. Ma tartotta meg a gazdasági szék ezt az ítéletét, amelyre hat ajánlat érkezett be, köztük két aradi, úgy mint a Bulo Készítő Iparosok szövetsége, a Berán Antal és fia cég, továbbá négy vidéki. Az ajánlatok felett az átcsúszás után fognak dönteni.

— Abizonyítvány-csalások ügye. Budapesti tudósítónk jelenti: Apponyi Albert gróf kultuszminiszter tudatta a főváros közigazgatási bizottságával, hogy a hamis bizonyítványok dolga miatt Korányi György dr. budapesti és Kremkó Géza nagyszombati segédtanfelügyelőket állásuktól felfüggesztette. Tagányi Andor és Stark Andor dr. tanfelügyelőségbe beosztott tanárok ellen pedig vizsgálatot indított. A miniszter egyidejűleg felhívta a közigazgatási bizottságot, hogy a fegyelmi vizsgálat megtartására vizsgálóbiztosat küldjön ki. A bizottság mai ülésén vizsgálóbiztosul Morzsányi Karoly dr.-t választotta.

— Eső után köpenyeg. A belügyminiszter ma érkezett leiratával jóváhagyta a szeptember 9-én tartott törvényhatósági közgyűlésnek a határozatát, melylyel a Westinghouse-gyár alapításában 750 drb. 400 korona névértékű A. sorozatu részvényekkel vesz részt.

— Házasság. Springer Andor e hó 27-én vette eloltárhoz Glück Iré-két, Glück József aradi tekintélyes iparos és zene bájosa leányát.

— Felosztják Orth János vagyonát? Londonból táviratozzák: A Daily Chronicle azt írja, hogy abban a perben, melyet Wölfling Lipót egy zürichi hírlapíró ellen indított, Wölfling ügyvédje bejelentette a bíróságnak, hogy Wölfling Lipót évenként harmincezer korona évi járadékot huz, azonkívül kétszáz ezer korona vagyonnal bír és részesedni fog az eltűnt Orth János főherceg harminc millió koronára rugó vagyonából, ha Ferenc József a vagyon felosztását rendeli el. Az angol lap szerint az uralkodó az eltűnt főherceg vagyonának felosztását 1917-ben szándékozik keresztülvinni.

— Pánik egy színházban. Newyorkból táviratozzák: Tegnap egy itteni német színházban nagy szerencsétlenség történt. A színház szünetelt a színház emeleti erkélyeken oly nagy volt a tolongás, hogy egynéhány embert a korlátokhoz nyomtak. A korlát leszakadt és ennek következtében többan a földszintre szuhantak. Egy, a földszinten ülő ur, akinek valaki épen a fejére esett, nyomban meghalt, négyen pedig halálra megsebesültek. A földszinten ülők közt óriási rémület keletkezett, mert azt hitték, hogy az emeleten ülő tölt ki s mindenki menekülni akart. A rendőrség s a színház jegyzője személyesen bátor fellépésének sikerült csak megakadályozni, hogy nagyobb baj nem történt, de a szörnyű tolongásban körülbelül száz-an súlyosan megsebesültek.

— Betörés Medgyasszay Vilmánál. Budapesti írók: Ma este Medgyasszay Vilmánál, a Modern Kabaret primadonnájának, Andrássy ut 84. szám alatt levő lakásán betörők jártak. Egészen komoly betörők. A második emeleten levő lakásnak folyosóra nyíló ajtaját alkulccsal felnyitották, a szekrényeket fölfeszítették, az abban levő holmikat kidobálták, a leveleket — a művésznek másszámra írt leveleit a világ minden tájáról, rajongóitól és tisztelőitől érkezett leveleket — kidobálták, összekavarták, de nem vittek el semmit. Bizonyára azért, mert sem is volt mit elvontör. A művész a késpénzt és az ékszereit magával vitte a Modern Kabaretba, ahol a betörés idejében fellépett és a hivatalos vendégek nem találak a lakásán egyebet, mint écska ruhákat, üres ékszertálcákat, fehérnemű, az ágyon két darab vadonatúj — pardon — alsónadrágot, meg egy csomó — árverési hirdetésmagy. Ezeket is másszámra írt leveleket a művész és úgy látszik, ezekről ment el a kedvek a betörőknek a további kutatástól. Medgyasszay Vilmánál a Kabaretba vitték meg a betörés hírért. Helyi nyugalommal fogadta.

— Szegény betörők! — mondta őszinte részvétellel.

Végül játszott a szerencsét és előadás után elment a főkapitányságra, ahol felvették a panaszát és ismeretlen tettesek ellen megindították az eljárást.

— Battik ur szentlemon-múltjából. Losonc város társadalmának egyik előkelő tagjától érdekes részletek kerültek nyilvánosságra Battik Sándornak, az előzetes letartóztatásban levő végrendelet-határozatának ottani társadalmi szerepléséről Battik Sándor rendkívül előkelő összeköttetésekkel bír. Ezeknek köszönhető, hogy annak idején nagy port felvert változtatási ügyéből ép bőrrel került ki. Battik katonai kötelezettsége elől menekült Amerikába és onna emiatt megindították ellene az eljárást, mégsem történt semmi baja, mert okiratokkal igazolta, hogy szolgálati kötelezettségének eleget tett. Sőt annyira fölbátorodott, hogy egy laban, mikor a losonci katonai parancsnokozatnak vezetői tudomására ju

Angol-kór.

Ama kiváló és koncentrált táplálék, amely a SCOTT-féle Emulsio-ban foglaltatik, táplálja a csontokat s azokat keményekké és egyenesekké teszi. E szer hatása alatt a csontokat körülvevő hus egészséges és szilárd lesz.

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halászt — kérjük figyelembe venni.

Az általános egészség a **SCOTT-féle Emulsio** hatása alatt, rohamosan javul és az angolkóros gyermekek époly rózsás és viruló arcszint kapnak, mint az egészségesek. Az orvosok állandóan ajánlják a **SCOTT-féle Emulsio** használatát. 5816
Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.
Kapható minden gyógytárban.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Aradi Kereskedők Takarékos és Hitelesítő Egyesülete kéri mindasoktól, akiknél a VI. évtárszámra vonatkozó aláírási és gyűjtési kötelesség van, hogy azokat lehetőleg december 20-ig a szövetséget iradják meg. Az igazgatóság.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, december 14.

5 ezer mm. változatlan.

As árak 50 kilonként számítva:

	Déli váriát	2 órai sárlat
Buza áprilisra	12.71—12.72	12.68—12.69
Fenyvesi majtóra	7.47—7.48	7.43—7.44
Rosa áprilisra	10.51—10.53	10.49—10.50
Zab áprilisra	8.72—8.73	8.72—8.73
Buza 1909. októberre	11.14—11.15	11.14—11.15
Rosa októberre	9.55—9.56	9.50—9.51

Zárul 5 órákor.

Osztályok hitelrészvény 622.—
Magyar hitelrészvény 721.—

Hölgyeknek legkedvesebb

karácsonyi és ujévi ajándék egy gyönyörű kézápoló (manicure) készlet 3 koronától 70 koronáig minden árban és kivitelben.

Nagy választék

finem francia illatszer és fésű garnitúrákban

Vöröskereszt drogéria 3722

Arad, Weitzer János-utca 2.

Városi és megyei telefonszám 455.

IDEGENEK ARADON.

December 14. —

Fehér Kereszt szálloda. Mayerovitz Adolf dr. fatermelő és neje Radna. — Fejér József birtokos Szegvár. — Hass Gusztáv utazó Bécs. — Ferencsi Piola kereskedő Miskolc. — Weiss Nánán kereskedő Bécs. — Alvinczy Béla utazó Bécs. — Rézsási Ignác szállodás Békés. — Gerlinger Ignác utazó Budapest. — Róth Emil utazó Budapest. **Központi szálloda.** Fekete Károly magánzó Marosvásárhely. — Rácz Dezsa birtokos Kuzsát. — Wertszeiner Géza utazó Budapest. — Satholess Rafael utazó Temesvár. — Mészter Mihály föld-birtokos és neje Pankota. — Zoltán Emil dr. ügyvéd Pankota. — Tabajdi Dániel gazdasági Bántuk. — Werner Gyula utazó Budapest. — László János biztosító Budapest.

Pannónia szálloda. Zsáka József gépész Budapest. — Szejbi Gyula dr. ügyvéd Battonya. — Weiss Gyula hivatalnok Világos. — Frónkel F.

lőpne hivatalnokné Szépfalu. — Labady István állami iskolai igazgató Zaránd. — Torovics Filia kereskedő Varjas. — Schneider János mészáros Körösbánya. — Draja nővérek magánzó Brád.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1908. évi december hó 15-én:

C) bérlet

C) bérlet

A tulsó partról.

Három felvonásban. Irta: Salten Félix. Fordította: Fényes Samu.

SZEMÉLYEK:

Laurentin gróf Várnay Jenő.	Emília	H. Harmath J.
Aristides, a fia Mártonfi R.	F. übner	Dolly Lajos.
Fostenberg Keszler Bde.	Mária, felesége Novák Irén.	Lottia, leányuk Benkő Gizé.
Helén, felesége K. Kápolnai J.	Hgy szolgáló Bánhidó.	Kobermeier Ditrói Mór.
Neustift, báró Dolly Lajos.	Schenk Lipót Leővey Leo.	Leblanc Zalay Margit.
Dr. Kopfner Hunyady J.		

Kandóka este 7 óra 15 perces.

URANIA SZÍNHÁZ.

(Máró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Uj műsor

Uj műsor.

Műsor 1908. december hó 15-én keddén:

1. Kellentelem szakkell. Kacagató. — 2. Átváltó büvész. Látványosság. — 3. Temesvár látkepe. Természet után. — 4. Rossz fiúk és a vak koldus. Életkép. — 5. Cselédek gyöngye. Bohózat. — 6. Az elberföldi függő vasút. Természet után. — 7. Éhes szerencsén. Kacagató. — 8. Gördülő cipők. Bohózat. — 9. A Niagara. Természet után. — 10. A tekező fiú. Bibliai drama. — 11. Arab hávés. Színes látványosság. — 12. Kék-vők tánc. Látványosság. — 13. Lázadás a Potemkin hajón. Látványosság. — 14. Meleg gesztenye. Bohózat.

Előadások: Délután 5 órától este 8 óráig.

Minden előadás alatt katonaseno játszik. — Csukrászda.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

NYILTTA.

Limbek János és fia

elő magy. kir. szab. órakereső-gyára és temetőrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 98.

Szabó József, a maga, egy gyermekkel Rózsika, Etuska és Józsika, valamint az előzők nevében fájdalomtelt szívvel tudatja a forrón szerelt és felejtethetlen jó nő, illetőleg édes anya, testvér, gyermek, sógor, meny és rokon

Szabó Józsefné

szül. Donáth Rózsának,

folyó évi december hó 11-én este 9 óra kor, életének 34 ik és boldog házasságuk 9-ik évében, rövid szenvedés után történt jobbira saenderültét.

A megboldegult hült telemel folyó hó 14-én fogtak Zámán római katolikus szerzetes szerinti beszenteltetni és 15-én délután 3 órákor újra beszentelve Aradon a felelő temető csarnokából a családi sírhelyen örök nyugalomra helyeztetni.

Az engedelmő gyászmise a boldognit lelki üdvéért folyó hó 16-án reggeli 8 órákor fog a fő. Minorkita-nyak szentegyházában az egék Urának bemutatni.

Áldás emlékére!

Zám, 1908. december 11-én. 3769

Donáth Mariska, Donáth Veronka, Donáth Etelka, testvérei. Örv. Donáth Mihályné szül. Juhász Róza, édesanyja. Id. Szabó József és neje, após és anyós. Szabó György, neje és gyermekei Szabó János, örv. Vormittag Andrásné szül. Szabó Lujza, sógor és sógorának.

Képeskönyvek

30, 40, 60 fillér 1 és 2 koronáért.

Meséskönyvek

= 60 fillér, 1, 2 és 3 koronáért. =

Ifjusági iratok

fiu- és leánygyermek részére
1, 2, 3 és 4 koronáért.

Diszlevélpapírok, Juvel és Tip-Top égető apparátusok,

Ünnepi képeslapok, Karácsonyi díszek,

Fényszóró csillaggyertyák

legnagyobb alak 20 cm.

hosszu daraja 4 fillér.

Óriási választékban a legfinomabb minőségtől a legolcsóbbig.

3757 **Kaphatók**

Ingusz I. és Fia

könyv- és papirkereskedésében

Arad, Weitzer János-utca.

Arad- és Temesm. telefon 517.

Vidéki megrendelések gyors ellátására nagy sulyt helyeznek.

Karácsonyi kiállítás!

Ifjúsági iratok,

(az összes idej ujdonságok! Kiváló új művek, alkalmi vételek.)

Diszművek

(kifogástalan állapotú munkák félárban!)

Karácsonyfadiszek,

(idei gyönyörű ujdonságok!)

Jársasjátékok,

(meglepő választékban!)

Diszlevélpapírok,

(eredeti ujdonságok!)

Képeskönyvek,

(magyar, német, francia és angol szöveggel.)

Levelezőlap-albumok és emlékkönyvek,

(igen izlases kivitelben!)

A legdivatosabb névjegyek

azonnali készítése!

Irodalmi ujdonságok

(meglepő választékban)

és a legkülönbözőbb egyéb 401

ajándéktárgyak

bámulatos olcsó árakon kaphatók

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű- és papírkereskedésében

Aradon, Andrassy-tér 20.

(Fischer Eiz-palota.)

Kedvező alkalmi vételek!

521—1908. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke az 1909. évben szükséges fertőtlenítő szerek szállítása iránt folyó évi december hó 21-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: 100% jegeces karból kem. 2 kor.

6% nyers karból klg. 34 fillér.

5% kénkö 24 fill.

3% Hungária creolin 72 fillér.

6% Krezyl mész 24 fillér.

7% veres carból 14 fillér.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapírokban a városi pénztárban.

Az árlejtésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árlejtés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja. Elsősorban magyar gyártmányok hozhatók ajánlatba.

Az árlejtési feltételek a 104. sz. szobában az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági széke az 1908. évi december hó 5-én tartott üléséből.

Gazdasági szék.

643 és 653—1908. végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti V. ker. kir. járásbírósnak 1908. évi Sp. XV. 739/3. számú végzése folytán és a pétervári kir. bíróság 1908. Sp. 206/3. sz. végzése folytán Dr. Berczelyi Harry ügyvéd által képviselt Schottola Erő és Dr. Ury József által képviselt Gróf Károlyi Mihály felperesek részére alperes ellen 37 kor. 14 fill. és 14 kor. 80 fill. tőkekövetelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 3089 korona 60 f. becsült ingóságokra a pécskai kir. bíróság 1908. V. 379/2., 374/2. számú végzésével az árverés elrendeltetvén, annak a korábbi vagy felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán, Szemlakon, a 409. sz. háznál leendő megtartására határidőül 1908. évi december hó 19 napjának délelőtti 9 órája kitűztetik; amikor a bíróság lefoglalt butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, hogy amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldöttnél írásban vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján törént kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Pécskán, 1908. évi december hó 6. napján.

Tichy Árpád,
kir. bír. végrehajtó.

3760

ARADI KÖZLEMÉNY

Az Alsómolnár-utcában a „Csillaghoz” címzett üzletben

aprított

3767

BÜKKFA

Ára házhoz szállítva

métermázsánként 1 frt.

50 ko. 50 kr.

25 ko. 25 kr.

A tiszta súlyért felelősséget vállalok.

ARADI KÖZLEMÉNY

36322—1908.

Hirdetmény.

Az 1908. évi november hónapban engedélyezett italmérések forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biztosság által küldött összeírású jegyzék 12 drb. ivét az állami jövedékről szóló 1899. évi XXV. t.-cz. 17. §-a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1908. évi december hó 16-tól számítandó 8 napra a városi fogyasztási adófelügyelőségél közszemlére azzal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltek, névszerint: Weisz József, Frisch Mór, Wohlgemuth Sándorné, Schultz Lajos, Klein Ignác, Tóth Imre, Vass Mátyás, Klein Mór, Sznopka Jakabné, Mató Antalné, özv. Duffner Józsefné, Mangelus Lipótné, kik italmérési engedélyt kaptak, nemcsak megtekinthetők, hanem az azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve úgy nevezettek, mint az ipartestület is nyújthatnak be a fentebb jelzett idő alatt a városi fogyasztási adófelügyelőségél észrevételeket.

Arad, 1908. évi december hó 11-én.

A városi tanács.

522—1908. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke a város háztartásában 1909. évben szükséges mész, román és portland cement szállítása iránt folyó évi december hó 21-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: 1 mm. mész 3 kor. 50 fill., Portland-cement 1 mm. 5 kor. 40 fill. Román cement 1 mm. 4 kor.

Bánatpénzül leteendő 100 kor. készpénzben vagy elfogadható értékpapírokban a városi pénztárban.

Az árlejtésen részt lehet venni csak írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árlejtés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlattevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a 104. számú szobában az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági széke az 1908. évi december hó 5-én tartott üléséből.

A gazdasági szék

APRO HIRDETÉSEK.

AKINEK

ismerettség híján

házastársa,
nevelőre,
ásvetelőre,
könyvelőre,
vegődre,
ipánra,
gazdatisztra,
kocsikarra,
csellóra,
csértlésre,kulcsárta,
gazdaszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
hási- vagy,
krodasszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége.

AKI

bérbeadni kíván

birtokot,
kassát,
vadászterü-
letet,kocsit,
lovat,
halászatot,
telket,

AKI

eladni kíván

autót,
kongorát,
szót,
gyümölcsöt,
zabonát,üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

AKI

fiadarkát vétel vagy bérbevételek eszé-
jából keresi;

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értekezni, ha az

"ARADI KÖZLÖNY"

kiseb hirdetései

rovatait használja.

Szép kézírással.

magyar, román, német, s némi
francia nyelvismerettel, három évi
irodai gyakorlattal, polgáriiskolai
végzettséggel bíró 22 éves egyén
megfelelő irodai foglalkozást keres,
esetleg elvállal otthon végezhető
írásbeli munkákat is. Cím a ki-
adóban. 3749

Egy csinosan bútorozott

külön bejárattal szép tágas szoba
azonnal kiadó. Batthyány-utca 9.
sz., ajtó 9. 3768

Egy jóforgalmu

fűszerüzlet eladó. Bővebbet Pécs-
kai-ut 1/a. szám alatt, a vasúttal
szemben. 3712

Karácsonyra!

Legjutányosabban kaphatók: Diszle-
vélpapír, képeslevelezőlapok fa-
tárgyak festésre, imakönyvek, fes-
tőminták, karácsonyi diszek, csoda-
gyertyák, ifjúsági iratok és disz-
munkák. Tolnai Vitáglapja képvisel-
lete. Folyóiratok. Divatlapok. Krausz
Paulin, Színházépület. Telefon sz.
511. 995

Egy német vagy francia

kisasszony felvétetik két nagyobb
leányka mellé. Bővebbet a kiadó-
hivatalban. 3701

Sarak kocsma,

jóforgalmu, bármely nagy család
megélhetését biztosítja, fűszer üz-
letnek is igen alkalmas, eladó.
Bővebbet Farkas Gézánál, Német-
Szent-Péter. 3766

Bérbeadó

egy jó forgalmu, 23 év óta fenn-
álló üzlet. Cím: Lóvai Ignácné,
Ternova 3787

Karácsonyára

fényes szóró csillaggyertyák 20 cm.
hosszu drbja 4 fillér. Karácsonyfa
diszek, ünnepi képeslevelező lapok
legnagyobb választékban. Ingusz I.
és fia könyv és papirkereskedésé-
ben Arad, Weitzer-utca. Telefon
517. 201

Házvezetőnők

vagy házikisasszonynak ajánkozik
szerény igényű urinő. Háztartásban
járatos, nem annyira fizetést, mint
jóbánást óhajtok. Ajánlatokat M.
C 118. Arad főposta, Postares-
tante kérek. 3746

Vidéki

fogyasztási szövetkezet fűszer-,
vas- és rövidáru szakmában teljes
szakképzettséggel bíró, kaucióké-
pes román nyelvet bíró keresztény
üzletvezetőt keres. Ajánlatokat e
lap kiadóhivatala „Szakképzett”
jelige alatt továbbít. 3741

Az Andrássy-térről nyíló

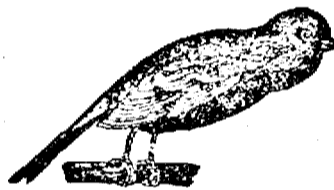
egyik legforgalmasabb utcában egy
egyeleletes bérház eladó Bőveb-
bet Vörösmarty-utca 3. II. em. 16.
3758

Veszek könyvtárat,

egyes könyveket és hangjegyeket
legmagasabb áron. 80,000 köte-
tes kölcsönkönyvtár és zenemű-
kölcsonzó intézet. Telefon 385. sz.
Kerpel Izsó könyv- és papirkeres-
kedése, Aradon. Ugyanott tanuló
fiu és leány felvétetik. 8161Főlerakat Vojtek és Weisz cég-
nél Aradon. 5779

Telefon 688.

FISCHER ARMIN

szobafestő és mázoló
Vörösmarty-utca 3.A legegyszerűbbtől a legdiszesebb
kivitelig elvállal munkákat ugy
helyben, mint vidéken. 1908Legszébb karácsonyi ajándék!
Legnemesebb énekesharzi kanárikat
szállítok 8, 10, 12, 20 koronáig, nőténye-
ket 2-3 koronáig. 3750Sándor Mihály,
Arad, Demeter-u. 68/a sz.

30.279—1908. szám.

Versenytagyalási hirdetmény.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság pályázatot hirdet az
Aradmegyében fekvő Fakert községben levő állami elemi iskola
és tanítói lak helyreállításánál szükséges javítási munkálatok
végrehajtására.

Kikiáltási ár 1928 korona 43 fillér.

A zárt írásbeli versenytagyalás az aradi m. kir. állam-
jószágigazgatóság hivatalos helyiségében 1908. évi december
hó 29-ik napján délelőtt 10 órakor fog megtartatni.Ajánlattevő az ajánlott összeg Ot (5) %-ának megfelelő
készpénz-, vagy elfogadható értékpapirokból álló bántapénznek
valamely kir. adóhivatalnál történt letételét igazoló nyugtával
felszerelt, ivenkint egy koronás bélyeggel ellátott, lepecsételt
és kellő felirással ellátott írásbeli ajánlatot tartozik benyújtani,
amelynek tartalmaznia kell ajánlattevő azon nyilatkozatát, hogy
ő az árlejtési és szerződési feltételeket, valamint a hely visz-
nyokat ismeri s magát azoknak aláveti.Az ajánlatban az ajánlott összeg számokkal és betűkkel
világosan kiirandó.Ajánlatok az aradi m. kir. állam jószágigazgatóságnál
folyó hó 29. napján délelőtt 10 óráig nyújthatók be, ahol a köl-
ségvetés és a feltételek a hivatalos órák alatt megtekinthetők.Elkésett, utóajánlatok vagy táviratok nem fognak figye-
lembe vétetni.

Arad, 1908. évi december hó 9-én.

3751

Magyar királyi államjószágigazgatóság.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni,
hogy Vörösmarty-utca 1. szám alatt volt könyvnyomdámpapirkereskedéssel kibővitve
a Weitzer János-utcába

(Éles Armin fűszerkereskedése mellé) helyeztem át.

Kérem a nagyérdemű közönséget, hogy miként eddig,
úgy ezután is szives támogatásában részesíteni kegyeskedjen.

8770

Kiváló tisztelettel WEISZ FÉLIX.